

— במקום לצעוק ב'אושם', אבא! או 'אמא!'

אולם ימים מעטים אחרי הויכוח כבר השתתף בטיוול של הפלמ"ח, חזר עם אקסמה.

—מסתייבנות—

בבית-הספר לבנים לא למדו באותם הימים בנות. אריה קוצר גדל בחברה חדי-מינית. נשאר גם בתנועת-הנוער קרוב יותר לבנים מאשר לבנות. עד סוף ימיו יחס ערך הרבה יותר גדול ליחסיה-הרעות עם חברים מאשר ליחסיה-אבהו עם בנות — אף שאלה היו מלווים אצלו לבטים אוסייניים.

"זכורני", כתב לחברו בהיותו בן 20, "אח שיהינני אצל זודו, בה התבטאת כי בשביל חבר הנך מסוגל לעשות הרבה יותר מאשר בשביל בת, וכמעט חשדתי בך... אגב, אודה כי גם אני באתי למסקנה זו... אם אסכם את מצבי אני, הרי הוא עלי-ב למדי, כי פשוט אני טובל מחוסר חברים — או בועזר אנפין — מחבר. מבנות כבר התיאשתי והנני נאלץ לחזור למקור מתי-צבתי — האנטיסמיניזם... אמנם עזה בקשה שאגש אליה, וכמו כן יהודית, אך אין את פנשי לבנות, פשוט מאסתי בהן. אני מקווה שמצב זה יחלף..."

אותה שעה היו חבריו בקורס, ואילו הוא נשאר בתל-אביב. במכתבו הפרטי לחברו הקרוב, בלי שום העמדת פנים, הגדיר את תחושתו: "בעיר אני מוצא עתה את מקומי, אני פשוט נחנק (מודגש) אני מחכה לחופי שתכב בכליין עניינים, רציני לפחות (מודגש) שוב להיפגש עם הקרובים לי (יוסקה זו לא מליצה) ואנא מהרו, כי אני פשוט יוצא מכלי כאשר אני חושב שאתם שם ואני כאן — בעורף (מודגש)". השנה היתה 1944, ושושן מלחמה או מאבק לא התנהל בארץ.

כעבור שנה, כשחברו הסתכסך בקורס עם המפקד ונשלח הביחה, שלח לו אריה מן הקורס ("בית הבראה") מכתב מר: "אני כועס, וכועס הרבה על הטריק שעשית, בלא להתיעץ אתי. האם כך נוהגים חברים? איכה לא תבוש ולא תיכלם פנימו? חשבת, נגמור יחד, נמשיך הלאה בשרשרת העבודה המשותפת לנו (בהגנה) זמן רב, והנה התי-חשק לילד לשחק, ולשחק בצורה לא יפה..."

מכתבי אהבה

מכתבי-אהבה של אותה תקופה כפופים כולם למסגרת הרעיונית או התפקידית. מכתב אוסייני של חבר מתנועת-הנוער שכתבה לאריה בן ה-17, בתשובה למכתבו, כנראה אחרי שזנת את השומר-הצעיר והמסור כולו לגדנ"ע: "משונה נראה בעיני שנוצר שהתחנן פתע בתנועה חינוכית לא ידע להציף ריך מה זאת תנועת-נוער ולא תהיה בה השאיפה לחיים תנועתיים. ויותר רחוק נביט, האם מוצא אתה שכל הסובב אותך תקין הוא, וכך עליו להישאר? בודאי לא. אם כך, איך יכול אדם הרואה צורך בשינוי לא יחפש ויראה את מקור השינוי, מה הדברים הדורשים שינוי ואיך לשנותם?... אינני יודעת כמיהה לשון לפנות אליך, האם בויכוח? האם באמת אין לפניך כל פרובלמות אחרות, חוץ ממצאת חברה לפלות בה את שעותיך הפנויות?"

נראה כי אותה נערה מרמתיים השתכנעה כי קוצר לא השתנה לרעה, כי נשארה במגע עם שנים רבות. כעבור ארבע שנים, כש כבר היה מפקד מחלקה, כתבה לו: "קיבלתי בצורה נכונה ומחונן הבנה רבה את גישתך אלי, כאל אדם קרוב. גם לי לגביך יש מין הגישה כזו, והיא כפי הנראה מנחלת העבר המשותף שלנו. אך האם לא השתנינו הרבה מאז אותו עבר? וההנני באמת איש את רעהו עד כדי עזרה? הנוכל כיום. כשאלת אחד מאתנו דרך חיים אחרת, להבין כה

טוב אחד את השני? כן, עדיין לא תהיה עד הסוף על מהותך. אתה עוד במידה רבה זר לי. עוד אינני רואה אותך בעיני רוחי, בחיי היום-יום שלך, ובודאי גם אני בעיניך כן..."

שאיפה זו, לבקש את השלמות בכל דבר, גם ביחסים בין צעיר לצעירה, הכתיבה במידה רבה את חייו הרגשיים. שבועות מעטים לפני המלחמה כתב מכתב ארוך לאחת החברות: "הנני חושב שמעולם לא שקרתי לך, לא אעשה זאת גם עכשיו... ישר הנני כלפיך וישר עם עצמי, וזה חשוב ברגע שהנך חושב שהכל שאופף אותך הוא שקר וכזב. הסתכלי נא את גם כן ישר לעיני ותאמרי כי הנני מאמינה לך... נטייתי לנתח לעצמי את יחסי אליך ובמחשבותי הגעתי לאי אלו מסקנות. בתחילה חשבתי כי הנך החברה שחיפשתי, אולם הימים הראו שזה לא בדיק כך. הערכתך, כיבדתך..."

מובן מאליו שבועיני חניכותי היה האדם המושלם, וכי כולן היו מאוהבות בו. פתקה טיפוסית, ללא תאריך: "שלום אריה, אנחנו עושים לך מסיבה והכרחי שאתה תהיה נוכח (מודגש)... אריה, אם תסדר אורנו נכעס עליך נורא, שלום ולהתראות, בתיה".

אולם כל היחסים עם הבנות היו כפופים ליחסים עם החברים. אריה דרש לעצמו נכות ביקורת על כל החברות של חבריו. כשחברו הקרוב, יוסף, החל מתהלך עם נערה צעירה, נית, חובכת בתיקפה, אחותו של הפנתרון מנחם פוסלר (שהיא כיום אשתו), נתקל בהתנגדותו של אריה לראיה בה השפעה שלילית, שינה את דעתו רק אחרי שאירגנה גנישה בינו לביתה (בלי נוכחות החבר). השיחה התקיימה בבית-קפה, וזכר בה על פילוסופיה ואלוהים.

אריה עצמו ירד רק פעם אחת מן הפסיים, כש"דרדף אחרי" נערה עירונית טיפוסית, גיננית שעבדה בחברת מסרובודוין-מיר, היתה להוטה ביותר אחרי ריקודים סלונים. אריה, שידע רק טאנגו ורקד גם אותו רע,

הטובים כדי להחזיר בלבם את הבנות אר נכונות המעשה. אף פעם אחת בכל תקופת פיקודו לא שלח איש לבית-הסוהר. מספר מפקדי-כיתה: "קרה לי מקרה לא נעים בכיתה. יצאתי החוצה ופגשתי במסדרון את אריה. סיפרתי לו מה העניין ורציני להגיש תלונה. הוא שלח אותי לכי-תה. שם, לאור נרות, כיררתי את העניין, כפי שרצה הוא."

אולם בשום פלוגה אחרת לא שררה מש-מעת ברזל כמו בפלוגת קוצר. לא היה אף מקרה אחד של עריקות, אף מקרה אחד של נטישת חבר בשדה. אחרי פעולה, כשחזרו האנשים למחנה וקיוו לחופשה ומנוחה של כמה ימים, הספיקו בקושי להתגלח כש-נשמעה המשרוקית. ניתנה האות לאימונים אינטנסיביים. בלי שום הפסקה עברה הפלוגה באופן רצוף מאימונים לפעולה, מפעולה לאימונים.

מרכז הפלוגה, לב חייה, היה חדר האוכל. בניגוד למסטר הצבאי המקובל לא עמדו האנשים בתור, לא אכל איש איש כרצונו כשקיבל את מנתו. ההגשה היתה מאורגנת, כמו בקיבוץ. הכיתה התורנית סידרה את השול-חנות. החיילים נכנסו, ישבו במקומם, חיכו למס'פא. רק נכנס זה ואמר "בתיאבון", החלה האכילה. את הכלים שטפו החיילים יחד עם מפקדי-הכיתות — שלא היו או רבי-טוראים סתם, אלא מעין סגני-אלוהים. בליל שבת נוסף לטכס הקדמה של עוגג שבת. מבחינה צבאית קרה, היה זה ביזוב. שר-ט"ה הגשה מצריכה כיתה תורנית, גוולה מומן האימונים, קוצר חשב אחרת. והוא גבה את התמורה למלאה: הפלוגה היתה כמעט המשך של גופו. היא עמדה מעל לחייל, מעל לכיתה, מעל לכל. החיילים ראו בה חלק מאישיותם התיחסו אל מפקדם כבשחון מוחלט, כילדים אל אביהם. בשדה הקרב נתגלה שהדבר היה כדאי.

מבחינה עמוקה, עצם טיבה של הפלוגה היה אסונה.

בחדר הקמץ, שהכניסה אליו היתה לרוב דרך החלון, ישבו קוצר וחבריו עד השעות הקטנות של הבוקר, מתווכחים על תכניות ההגנה ועל השקפות-עולם. בבית לא סיפר על פעולותיו.

ככל מלחמה, בכל צבא, ישנו אי-צדק אחד משוע: המלחמה גומרת את הטובים. מגיד, אשר לרשותו פלוגה אחת מלאה וטובה, תחת מפקד מעולה ומנוסה, ולידה פלוגה אחרת פחות בטוחה, ישלח תמיד את הטובה לפריצה המסוכנת, את השניה לתפקיד הקל יותר.

הולכים על בטוח

פלוגת-קוצר היתה מפורסמת. מפקדה היה בעל חוש טקטי כמעט מושלם. הוא היה ממושמע עד אין גבול בקרב. מפקדו יכול היה לסמוך עליו שישתדל למלא את המשימה שהוטלה עליו כמעט בכל מחיר. לכן נשלח לכל פעולה אפשרית.

כראשית אפריל יצאה הפלוגה לפעולות נחשון, תחת פיקודו של חיים לסקוב. ערב פסח, סמוך ליום הולדתו ה-24, מונה קוצר למפקד שיירת-הענק, בת 200 מכוניות-המשא וארבע גדודי, שהיתה האחרונה שעברה בכביש הישן של לטרון לירושלים וחזרה, ללא חקלה. היה זה יום גאה כשמאות חיילים עברו בשטח הבריטי, על פני הצבא הזר, כשנשקם גלוי וטעון.

אחרי נחשון החל ה"סיהור" — ביעור-חמץ של כסרים ערביים לקראת הפלישה המצרית המאווימת. לילה לילה יצאה הפלוגה. גה. בוא אחר זו נפלו לידיה: בשיט, בטני, ברקה. בלילות "פנויים" נשלחה הפלוגה

צפונה, לסוירים מסביב לרמלה. ערב הכרות המדינה נפלה אביר-שושא — כשסגנו הפצוע של קוצר סירב לנטוש שול הקרב, כדי לתת דוגמה לאנשיו. שעה שקול ישראל שירד את טכס הקמת המדינה, כבר היתה הפלוגה בדרכה לכיבוש אל-קיבאב, גם כאן, כמו תמיד, הפלוגה הפורצת.

תמנה שנחרתה בזכרון: ערב-פעולה במשק גור. מסביב הרעש האופייני של הבנות, שלוש הבנות (חלק בלתי-נפרד מן הפלוגה) מחלקות משקה חם, פה ושם שוכ-בים לוחמים על הארץ כדי לאגור כוח. באמצע, ליד מגורת לוקס עמומה, כמה רא-שים כפופים על מסה וצילומי אייר, התייע-צות כמעט נלחשת, הסברה ממצה של המטרה. במרכז, אי מואר בחושך, פניו הגבריים, הקשוחים של קוצר. לא היה ספק לאיש: הולכים "על בטוח".

המפקד פוץ בככי

פעולה אחת נועדה לחסל את תל-עריש ליד יפו, הפילוכס הגדול שאיים על חלון. פלוגת קוצר נשלחה במסגרת גדוד אחר. מטאום התקום על העורף משורייני, הניף מטפחת לבנה. היה זה משורייני של הלגיון הערבי (שאו טרם נכנס רשמית למערכה) שפתח כמפתיע, במרחק של כמה צעדים, באש קטלנית, המסיר רימוני-יד.

המחלקה ניסוגה, הרגישה במאחר כי ארבעה מאנשיה נשארו בשטח. איש לא העלה על דעתו לרדע שאפשר להשאירם. קוצר עצמו הגיע למקום, יצא עם מפקד המחלקה וחיל נוסף אל השטח שהיה גלוי לאויב. חבל נשטר לרגלי הפצועים, הם נגררו על הארץ לשטח מבטחים.

אחד הפצועים, שמת כעבור זמן קצר, היה קרועי-חזה. אריה קוצר הפנה את ראשו, פוץ בככי. לפתע השתלט על עצמו, הפליט: "אין דבר, הם ישלמו בשביל זה!" המקרה נפוץ מיד בפלוגה. גילוי הרוך לא גרע מיחס החיילים למפקדם.

אולי הפרט החשוב ביותר להשלמת דמותו של המס'פא היתה פעולתו הנמרצת נגד כל ניסיון לבזוז ביהו בכפרים הכבושים. כל מסר פקודה זו נעשה. הגינותו הטבעית של קוצר אמרה לו — בניגוד למנהיגים לאומיים מסויימים — כי שוד וביזה הורסים את טוהר הנשק, וכי בלי טוהר זה מתמוטט המוסר החברתי גם ביחסים הפנימיים.

כיתה-פלוגה - אונדה

תוך חודשיים, עוד לפני הפלישה המצרית, הפך השם קוצר לאגדה בחזית הדרום. לא היתה זאת רק אגדה של איש. היתה זאת אגדה של תקופה של האיש, גם בזכות עצמו וגם בתוקף המסיבות, הפך לסמלה המובהק ביותר.

במידת-מה, היה בכך יסוד של מזל. לקוצר, היתה פלוגה מלאה, מאומנת, מוכנה לפעולה. עובדה זו נתנה לו להפעיל את מלוא כשרונו ואופיו — שעה שעשרות מפקדים אחרים נאלצו באותם הימים להסתפק בבל-גות ירוקות, או בפלוגות שסועות.

חשוב יותר היה היסוד הטקטי: המס'פא קוצר יכול היה להתבלט למרחקים, כי באותם הימים היתה הפלוגה המסגרת החיה, האור-גאנית, הפועלת והמבצעת של הצבא.

בהגנה פעלו חוליות וכיתות. בראשית המלחמה-המאורעות פעלו כיתות ומחלקות. תקופת-קוצר היתה תקופת-הפלוגה. הפלוגה יצאה, פרצה, כבשה. הגדוד נתן הוראות, סיפק אספקה. אך הגדוד לא פעל כגדוד.

בעוד שכיבוש חושב צה"ל באגודות של חטיבות, ומפקד-פלוגה מצוין יכול לחכות זמן רב עד שמישהו ירגיש בכלל בקיומו, מאחר שאינו אלא אחת האצבעות הקטנות של הגוף החטיבתי, היתה המס'פא של 1948 מפקד-חטיבה בועיר-אנפין, עצמאי, מנהל קרבות.

קוצר התאים מצוין דוקא לתפקיד זה. הוא היה מעל לכל סטרטיוט של הפלוגה. הוא לא יחס ערך רב לגדו, לחם מלחמה זעירה מתמדת נגד מנגנונו, שלא היה בעיניו אלא גורם מטריד.

מסטר אברהם ביטון, מפקד-מחלקה בבל-גה: "באחד הימים, מיד אחרי כיבוש בשט, שלח את קוצר רץ. הייתי עייף אחרי פעולה, קמתי מקלל, בטוח שמחכה לי איזה גיוב חדש וממורבן, אבל הלכתי כרגיל.

האם אתה מוכן להתנדב לגיוב? שאלני קוצר. השבתי בשאלה: האם אתה יוצא לזה? הוא השיב שכן. או גם אני, אמרתי.